

סוד ההתחלה

על הרמז במצות הבכורים המוזכרת בפרשתנו, עומד רבנו יעקב בעל הטורים, וכותב שהיא באה לרמז שיש לקדש את כל ההתחלות, וכן הקב"ה מקדש את עמ"י שנקראים "קודש ישראל לה" ראשית תבואתו". ולכן אמרו חז"ל קטן היודע לדבר, אביו מלמדו תורה, כדי שיהיה ראשית דיבורו של התינוק בתורה ובמצוות וביראת ה'.

אכן, דיבורו הראשון של הקטן, אפילו אם אינו מבין מה שמדבר או מה שאביו מלמדו, בכל אופן הדיבורים הראשונים מצוותם שיהיו דברי תורה, כדי שזה ישפיע על כל דיבוריו במהלך ימי חייו שיהיו קדש לה'. וכן בכל ההתחלות שיש לאדם צריך לקדש אותם כענין "קדש לי כל בכור". וזה הטעם שעושים סימנים בראש השנה, כדי שבכל השנה יהיה סימן טוב, כי איך שמתחילים את הדרך, כך יהיה ההמשך, ואם חלילה יש סטייה קלה מיד בהתחלה, אחריתה מי ישורנה.

בזה מתבאר הענין שנהגו ישראל מיד בקומם ממיטתם, לומר "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתני בחמלה רבה אמונתך", הרי עדיין לא נטלו ידיים, ובכל זאת לפני כל דבר, מיד פותחים בהודאה לבורא עולם. ועדיין נשאלת השאלה וכי לא עדיף ליטול ידיים ולומר הודאה שלמה עם שם ומלכות, מדוע ממהרים לומר בשעת הקימה מודה אני? אלא זה סוד "ההתחלה", מיד כשאדם קם בבוקר, הוא מתחיל בדבר קדושה והודאה להשי"ת, כדי שימשיך כך כל היום כולו.

מסופר שהגיע פעם לגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל בעל קהלות יעקב תלמיד חכם אחד, ובהיותו מתבונן בארון ספרים, שאל את ילדו הקטן של הרב קנייבסקי כבן שנתיים שלש, היכן מסכת פלונית? מיד הצביע עליה, והראה היכן עומדת היא בספרייה. ניסה לשאול היכן מדרש רבה, וגם זאת ידע, והצביע על מקומו. התפלא האורח מנין יודע הילד הקטן את מקומם של הספרים, הרי הוא עדיין אינו לומד בהם. גילה לו בעל הקהלות יעקב ואמר אני מלמדו את שמות הספרים, ולכשיגדל הוא יתחבר אליהם ויזכה ללמוד את כל התורה כולה, מה שאכן היה לבסוף. כל זה נרמז בתורה במצות בכורים "קדש לי כל בכור" להחיל כל דבר וענין בקדושה, ועי"ז זוכים לפירות ופירי פירות בתורה ובמצוות ובמעשים טובים.

מביל מלמדי השכלתי

מה לומדים מ - שתילים

גם השתילים המעלים ביותר הנטועים במקום המתאים, זקוקים ליד אוהבת ומטפחת שתפתח את סגלותיהם. יש לדאג להשקיה סדירה, לנכש מסביב עשבים שוטים העלולים לחנק את השורשים הצעירים ולחסם בפניהם את מי ההשקיה, לרסס, לגזם ולזבל.

עם ידתו של הילד, יש להשקותו בתשומת לב, ברגיש, בחם ובאהבה. להרחיק פל מפגע רוחני מתחומו, ולהתפיל לבורא שיצליח בדינו לגדלו לתורה, לחפה ולמעשים טובים.

עצה טובה

להורי החתן, כדאי לבוא לחופה עם תיק מוכן ובו לרכז את כל מה שצריך לחופה: יין, שני גביעים לקידוש, כוס קלה לשבירה, טלית, טבעת, כתובה וכו'.

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"ידוע הדבר ומפורסם הענין שעל ידי שמסתכל אדם בענייני המיתה, לא יבוא להתגאות - לא מצד עושרו כי סופו לעזוב אותו לאחרים, ולא מצד גבורתו שסופו למות ולהיות כאבן דומם, ולא מצד שאר חכמות, שאחרי מיתתו לא יזכר שמו ולא יועילו כלום בעולם הבא, כמ"ש הכתוב 'אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו ואל יתהלל עשיר בעושרו, כי אם בזאת יתהלל המתהלל' - יש לו לשמוח בחלקו כאשר יגיע למדרגת - 'השכל וידוע אותי' שהוא נדבק ביראת ה' ומצוותיו".

(מגיד חדשות "ח"י עמ' של"ב)

לא בלו שלמותיכם מעליכם ונעלך לא בלתה מעל רגלך לחם לא אכלתם ויין ושכר לא שתיתם (כ"ט ד') - יש לדקדק למה גבי נעל נקט לשון יחיד "ונעלך לא בלתה מעל רגלך" ולא נקט לשון רבים כמ"ש בשמלה ובמאכל ובמשתה? ואפשר ליישב על פי דברי הצפנת פענח על מה דאיבעיא בגמ' מ"ק דף ט"ו ע"ב אי מנודה אסור בנעילת הסנדל ולא איפשטא. וברא"ש הביא בשם הראב"ד לאסור, וכ"פ בש"ע י"ד סי' ל"ד ס"ב. ובני ישראל במדבר היו מנודים (עי"ש בגמ'), ולכן נקט בפר' עקב (פ"ח פס' ד') "ורגלך לא בצקה" ולא "ונעלך", אבל הלויים שלא היו מנודים (כמבואר בחגיגה ו' ע"ב) הם לבשו מנעלים ועליהם קאי הפס' בפר' כי תבא "ונעלך לא בלתה וגו' ע"ש [ועי' רבינו בחיי פר' עקב שם]. ולפ"ז י"ל דזהו שכ' "ונעלך" וגו' לשון יחיד, דכיון דרק שבט לוי שהוא מועט מכלל ישראל היו נועלים נעלים לכן נקט לשון יחיד.

(הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

ולא אתכם לבדכם אנכי כורת וגו' כי את אשר ישנו פה וגו' (כ"ט י"ג-י"ד) - יש לפרש כוונת משה רבנו ע"ה לבני ישראל, שיש להרגיש אחריות על הנעשה בכל דור ודור ולא רק בדורם הם, הוא דור המדבר שנעשו בו נסים ונפלאות. ולאחר מכן משה רבינו מסביר את הסיבה לכך שהוא צריך לפרש להם שהברית היא גם עם בניהם אחריהם, כי יכולים ישראל לחשוב שהקב"ה מצוה אותם על איסור עבודה זרה מכיון שהם ידעו מהי עבודה זרה, שהרי השתעבדו למצרים שהיו עובדי אלילים וגם הם בעצמם עבדו שם עבודה זרה, כידוע. (ע' שמות רבה פרשה ט"ז אות ב' על הפסוק משכו וקחו לכם צאן, שפירש משכו ידכם מעבודה זרה. ע"ש). אבל בניהם שלא ידעו מענין עבודה זרה אז אולי לא חל עליהם האיסור הזה. לכן משה רבינו מודיע להם: **פן יש בכם איש או אשה וגו' שורש פורה ראש ולענה**, רצונו לומר שמהשורש שלו הוא מקולקל ואז יקלקל את בניכם באומרו שרק אבותיהם נצטוו שלא לעבוד עבודה זרה ולא הבנים. וכעת יובן הפסוק הבא: **והיה בשמעו וגו' והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי וגו'**. שלכאורה הוא תמוה, איך יתכן שאותו אדם ישמע את כל העונשים החמורים דלעיל על מי שעובד עבודה זרה ויאמר לעצמו שלום יהיה לי? ולפי האמור ניחא, שהכוונה למי שיהיה מהדור האחרון - **בניכם אשר יקומו וגו'**, שיחשוב שה' לא ציוה אותם שלא לעבוד עבודה זרה. ולכן ציוה ה' את משה לומר גם לבנים שיבואו אחריהם. וכן את הפסוק בסוף הקטע (פסוק כ"ח) **"והנגלות לנו ולבנינו עד עולם"** יש לבאר על פי הנ"ל.

(מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן • עובדיה חן

להדליק את האש...

כמו בשאר מצוות ("על גטילת לולב"). ויש לכך גם השלכות הלכתיות: אם התוקע אוטם את אזניו - לא יצא, ואלו השומע שופר אף אם לא תקע בו - יצא ידי חובתו (הרמב"ם שו"ת פאר הדור סימן קמ"ב).

עקר המצוה היא להאזין ולהפגים את המסר. וזה המשמעות של עם ישראל שעליהם נאמר: "אשרי העם ידעי תרועה" (תהלים פט, טז) - אשרי העם היודעים את ענין התרועה, שאין מדבר על עצם הפעולה הטכנית של התקיעה, אלא מבינים את משמעות התקיעות והתרועות, את תפקידן ותכליתן, לעורר אותנו לשפר את מעשינו (עין בזהר הקדוש פרשת פינחס דף רל"א ע"א).

אם התקיעות והתרועות עוברות ליד אזנו של האדם מבלי שהוא מתניחס למהותן הפנימית - הן מאבדות את חשיבותן ונעשות חסרי ערך, כתמיהת הכתוב: "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחדדו!" (עמוס ג, ו). וזה לשון הרמ"ק: "כששומעים [ישראל] קול שופר הם מתעוררים בתשובה, אז יש כח לקול השופר. אמנם אם אינם מתעוררים ח"ו, אין שופר מעלה או מוריד אלא העקר היא התשובה".

"זו תהיה ארוחה שהוא לא ישכח אותה..." הבטיחה בעלת הבית לעצמה שעה שטרחה בהכנת ארוחת צהרים דשנה ועשירה. כבר מהבקר קנתה את המצרכים, חתכה, תבלה והשקיעה רבות על מנת שמאכלה יעלה על שלחן מלכים. כשבעלה מגיע הביתה אחרי יום עבודה מיגע, היא באה להגיש לו, והנה חשכו עיניה, דבר אחד היא שכחה - **להדליק את האש**. למראה פניו החמוצות של הבעל, מתנצלת הגברת: "מה אתה רוצה, הכנתי הכל בעבורך, מה שכחתי? רק פרט אחד, מה בסך הכל קרה?..."

אף אנו לפעמים כמו אותה גברת - היה אומר הגאון הצדיק **רבי נסים יגן זצ"ל** (הו"ד ב"נתיבי אור" ימים נוראים עמ' ש"ח) - משכימים לסליחות, תוקעים בשופר, עושים תשליך, כפרות, אך שוכחים "רק" דבר אחד - להצית בהם את ניצוץ התשובה! בלי הניצוץ - שום דבר לא יתבשל...

עקר מצות תקיעת שופר היא **השמיעה**. התקיעה היא בסך הכל אמצעי שנשמע את השופר. ולכן נסח הברכה "לשמע קול שופר", ולא "על תקיעת שופר".

הצופר מכבה השרפות

בסיום הטיוול חוזר הכפרי אל מגוריו, ומיד הוא מכנס את כל בני השבט ומתאר בפניהם בהתרגשות את חריותיו מהעיר הגדולה. ברב רשם הוא מציג בפניהם את הפריטים שהביא, והם אינם חדלים מלהתפעל מכל פרט - מן הפנס המאיר את החשכה בלחיצת כפתור, מהמראה שמעניקה "צלום עצמי", ומהעט החוסך את טבילת הקלמוס בדיו. אך גלת הכותרת היתה הצופר. אנשי השבט לא האמינו למשמע אזניהם. "האם אתה בטוח שהצופר יוכל לכבות דלקות?... הם שאלו בחסר אמון. "בודאיו", השיב מידענו בבטחון מלא, "הלא במו עיני ראיתי את הפלא!". הצופר הפקד אחר כבוד אצל ראש השבט לכל צרה שלא תבוא.

לא עברו ימים רבים ועת המבחן הגיעה - אש פרצה באחד מבתי הכפר. אלא שהפעם לא מהרו כלם להביא שמיכות ודליי מים, רק התאספו מסביב לבית הבוער לחזות כיצד יתרחש הקסם. בשאננות בוטחת הפעיל ראש השבט את הצופר, והכל עומדים ומצפים ללהבות שתשקענה בפקדת הצופר. כאשר נוכחו לראות שהלהבות ממשיכות להתפשט, החליטו שיש להגביר את עצמת הצפירה. אלא שלמדבה הפלא לא היה נראה שהלהבות מתרגשות מהצפירה הרמה. אדרבא, ככל שהגבירו את הצופר גם הלהבות גברו, כאלו הצופר מפציר בהן לפרץ ולהשתולל. דקות ההמתנה הבאות היו גורליות - לשונות האש הגדולות אחזו בכל כתלי הבית ושרפוהו כליל.

דוממים ועצובים הביטו אנשי הכפר בבית שהיה למאכלת אש - כעת הבינו בדרך הקשה, כי אין קול הצופר (השופר) מכבה שרפות. ביכלתו רק לעורר ולזרז את כלם לכבות את השרפה.

על אלו המסתפקים בשמיעת קול השופר ואינם מתעוררים על ידו לשוב בתשובה, נשא המגיד מדובבנא זצ"ל את משלו:

כפרי משבט נדח החליט להגשים חלום - לבקר בעיר הגדולה ולחזות בגפלאותיה של הקדמה. עד מהרה הוא נשבה בקסמה של העיר, ועיניו לא שבעו מלראות את הפלאות והחדושים הרבים. מתוך מסירות לבני הכפר שהשאיר מאחור, הוא רוכש מספר פריטים שיוכלו להביא רוחה משמעותית לכפר ואנשיו, כמו למשל: פנס, מראה, עט ועוד.

תוך כדי שהוא משוטט מחנות לחנות, לפתע הוא מריח ריח שרפה ומרחוק הוא מבחין בלהבות גדולות. הוא מבין שפרצה שרפה, ומחליט להתקרב למקום הארוע כדי לעמד מקרוב על אפן הכבוי בעיר המתקדמת. בדרך הוא שומע לפתע קולות עולים ויורדים של צופרים הנשמעים מכוון הדלקה. סקרנותו גוברת והוא מחיש פעמיו לעבר המקום. כעבר מספר דקות הוא מגיע, ולתדהמתו הוא רואה כי השרפה כבתה לחלוטין.

"מדהים" הרהר לעצמו, "כנראה בעיר זו מכבים שרפות חיש-קל באמצעות צופרים! חדוש זה עולה על כל החדושים שראיתי כאן!" קרא בהתפעלות "כדאי להתעניין ברכישת מוצר יעיל שכזה, שכן בכפר שלנו שבתיו עשויים עץ ומחפים קש פורצות שרפות רבות, ומכשיר זה יביא להצלה של ממש".

הוא פונה לאחד האנשים שנקרה בדרך ושואל "האם נתן לרכש צופר מסוג זה שגשמע כאן לפני דקות מספר?". הלה מפנה אותו לחנות סמוכה. הוא לא חושב רגע נוסף, נכנס לחנות ומוסיף את הצופר המהפכני לאסף הפריטים החדשניים שיביאו מהפכה של ממש לשבט שלו.

ראשון בקודש

הטובל הראשון במקוה

חנוך בן ירד

(הקדמת ספר רזיאל המלאך).

קובץ "זיען שמואל"

כמדי שנה, ביום ז"ך בתמוז, יום פקודתו של הצדיק רבי שמואל עידאן זצ"ל

גם השנה יצא לאור ספר "זיען שמואל" (חלק כ"ה).

את הספר מעטרות תשובותיהם בהלכה של גדולי הדור הקודם נ"ע, וגדולי הדור הנוכחי יבלחט"א.

ניתן להשיג בישיבת כסא רחמים או בקרן לדוד ולזרעו 03-5703074

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מִרְן רַה"י הַגָּאֹן רַבִּי מֵאִיר מֵאֲזוּז שְׁלִיט"א

שאלה: השתתפתי היום בברית מילה של שני אחים שהתגירו, ושאלותיי: א. שמעתי שבמקום "כורת הברית" ברכו "כורת את הגר". האם יש לזה מקור? ב. האם היה צריך קידוש אחד לשניהם, או שאין מערבין שמחה בשמחה? ג. האם השתתפותם בתפלה באותו יום פוטרת מוידוי?

תשובה: א. טעות וצ"ל כורת הברית (עיין באר היטב יו"ד סימן רס"ח ס"ק י"א), ולא שמענו "כורת את הגר" מעולם. ב. אפשר לעשות קידוש אחד לשניהם (ש"ע יו"ד סימן רס"ה סעיף ה') ג. השתתפותם פוטרת מוידוי ותחנונים.

שאלה: היכן תוקעים בסוף הסליחות, לפני "תענו ותערתו" או לפני "תתקבל"?

תשובה: לפני תענו ותערתו - כך המנהג בחו"ל בראש השנה. רק במוצאי כפור יש לתקוע לפני תתקבל, כדי לאַחַר התקיעות כמה שאפשר.

שאלה: האם מומלץ להתענות בערב ראש השנה, ואם כן האם כדאי להשלים התענית, או שעדיף לשתות משהו קודם תפלת מנחה כדי שלא להכנס לשנה החדשה בתענית?

תשובה: אם שתית, אין זו תענית. עדיף לעשות תענית דבור בערב ראש השנה, או להוסיף מצוות לשנה החדשה. פעם אחת עבדתי על הגהת ספר בכללי העיבור (לאחד מחכמי הדור) ביום ער"ה, ללא תמורה, רק לעשות גמ"ח ולהוסיף זכויות.

שאלה: לפני סעודת ליל ראש השנה נוהגים לקרוא (ע"פ הגרי"ח בספר לשון חכמים) כמה פסוקים י"ב פעם. האם קוראים י"ב פעם כנגד חודשי השנה, ולפי זה בשנה מעוברת יש לקרוא י"ג?

תשובה: אין לזוז ממה שכתב הגרי"ח בספר לשון חכמים. הוא יודע מה שאומר.

שאלה: מתי עורכים את סדר הסימנים של ליל ראש השנה, לפני האוכל או אחרי האוכל?

תשובה: מנהגנו אחר המוציא ולפני האוכל. ומזה כמה שנים נהגנו להשאיר הפירות המתוקים אחרי הסעודה, כדי שיאכלו ארוחת החג בתאבון. וכן ראוי לעשות. [וע' אור תורה תשרי תשמ"ה סימן ב אות א'.]

שאלה: האם בליל ראש השנה עדיף לטבל פרוסת המוציא במלח ולנער המלח ושוב לטבל בסוכר לסימן טוב?

תשובה: אל תנער. זה לא חרוסת. אפשר לטבל מצד אחד במלח ומצד אחד בסוכר. ואנחנו מטבלים בסוכר בלבד, כי דינו כמלח לדעת כמה פוסקים (עיין בן איש חי שנה שניה פרשת טהרות אות כ"ב, ובשו"ת רב פעלים ח"ב חיו"ד סימן ד'), ואכמ"ל.

שאלה: מזה כארבע שנים שנהגתי לעשות תענית דיבור מראש השנה ועד מוצאי יום כפור, אך ראיתי שזה גורם צער לכמה אנשים, שמדברים אתי ואני משיב להם בתנועות ידים וכדומה, האם נכון להמשיך במנהגי או שכבוד הזולת עדיף?

תשובה: כבוד הזולת עדיף. ובלבד שתזהר משיחה בטילה ולה"ר וליצנות וכדומה, ויחשב לך כתענית הדיבור.

נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מוזל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט
להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com